

Elina Pesonen

NEPSY-LAPSEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

2025

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi
Tekijä/Tekijät	Elina Pesonen
Työn nimi	Nepsy-lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa
Toimeksiantaja	Kouvolan kaupunki
Vuosi	2025
Sivut	35 sivua, 6 liitesivua
Työn ohjaaja(t)	Virve Jussila

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten nepsy-lapsia voidaan tukea varhaiskasvatuksessa. Toimeksiantajana toimi Kouvolan kaupunki. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa Kouvolan kaupungin varhaiskasvatukselle kattava ja helposti luettava katsaus erilaisiin neuropsykiatrisiin häiriöihin sekä keinoihin ja toimiin tukea nepsy-lapsia varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli myös tuoda esille keinoja nepsy-lasten osallisuuden tukemiseen.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys käsittelee neuropsykiatrisia häiriöitä, varhaiskasvatusta, nepsy-lasten haasteita sekä tukemista. Tutkimusmenetelmänä toimi kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Tutkimusaineistoksi valittiin 12 vertaisarvioitua tutkimusta tietokannoista: Kaakkuri.fi, Google Scholar, Theseus ja Finna. Tutkimusten sisällöt keskittyivät opinnäytetyön aiheeseen ja tutkimuskysymyksiin.

Kirjallisuuskatsauksesta saatujen tulosten perusteella tärkeimmät nepsy-lasten tuen keinot liittyivät yhteistyön kehittämiseen, päivärytmin tärkeyteen, oppimisympäristön vaikutukseen, leikin hyötyihin sekä eri tukimenetelmiin ja niiden käyttöön. Osallisuuden tukemiseen vaikuttivat vuorovaikutussuhteet, henkilöstön haasteet ja aikuisen ohjaus.

Tulokset osoittivat, että nepsy-lasten tukeminen vaatii monia eri keinoja ja menetelmiä, sekä ammattilaisten yhteistyötä. Kirjallisuuskatsaus myös antaa tärkeää tietoa siitä, miten nämä eri tukikeinot vaikuttavat nepsy-lasten kehitykseen, oppimiseen sekä osallisuuden toteutumiseen. Kaikkien näiden ulottuuksien toteutuminen on erittäin tärkeää nepsy-lasten hyvinvoinnille.

Asiasanat: neuropsykiatriset häiriöt, tukeminen, varhaiskasvatus

Degree title	Bachelor of Social Services
Author	Elina Pesonen
Thesis title	Supporting a child with neuropsychiatric disorder in early childhood education
Commissioned by	City of Kouvola
Time	2025
Pages	35 pages, 6 pages of appendices
Supervisor	Virve Jussila

ABSTRACT

The aim of the thesis was to find out how children with neuropsychiatric disorders can be supported in early childhood education and care. The commissioner was the City of Kouvola. The objective of the thesis was to provide the early childhood education of the City of Kouvola with a comprehensive and easy-to-read overview of various neuropsychiatric disorders and activities to support children with neuropsychiatric disorders in early childhood education. The objective was also to highlight ways to support the inclusion of children with neuropsychiatric disorders.

The theoretical framework of the thesis deals with neuropsychiatric disorders, early childhood education, challenges and support for children with neuropsychiatric disorders. The research method was a descriptive literature review. 12 peer-reviewed studies from databases were selected as research material. The used databases were *Kaakkuri.fi*, *Google Scholar*, *Theseus* and *Finna*. The contents of the studies focused on the topic of the thesis and research questions.

Based on the results of the literature review, the most important means of supporting children with neuropsychiatric disorders were related to the development of cooperation, the importance of daily rhythm, the impact of the learning environment, the benefits of play, and different support methods and their use. Interaction relationships, staff challenges and adult guidance influenced the support for inclusion.

The results showed that supporting children with neuropsychiatric disorders requires many different means and methods, as well as cooperation between professionals. The literature review also provides important information on how these different support methods affect the development, learning and inclusion of children with neuropsychiatric disorders. The realization of all these dimensions is very important for the well-being of children with a neuropsychiatric disorder.

Keywords: neuropsychiatric disorders, early childhood education, support

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	7
2.1	ADHD ja ADD.....	7
2.2	Autismikirjo.....	8
2.3	Varhaiskasvatus.....	9
2.3.1	Tuen muodot varhaiskasvatuksessa.....	10
2.3.2	Inklusiivinen varhaiskasvatus.....	11
2.4	Nepsy-lasten haasteet varhaiskasvatuksessa.....	12
2.5	Nepsy-lasten tukeminen varhaiskasvatuksessa.....	13
3	TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS.....	14
4	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	15
5	KIRJALLISUUSKATSAUS TUTKIMUSMENETELMÄNÄ.....	15
5.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus.....	16
5.2	Aineiston keruu.....	16
5.3	Aineiston kuvaus.....	17
5.4	Sisältöanalyysi.....	19
6	KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TULOKSET.....	20
6.1	Nepsy-lasten tukeminen varhaiskasvatuksessa.....	21
6.2	Nepsy-lasten osallisuuden vahvistaminen.....	25
7	POHDINTA.....	27
7.1	Tulosten tarkastelu.....	27
7.2	Eettisyys ja luotettavuus.....	29
7.3	Johtopäätökset.....	30
7.4	Jatkotutkimus- ja kehittämismahdollisuudet.....	31
	LÄHTEET.....	33

LIITTEET

Liite 1. Tutkimustaulukko

1 JOHDANTO

Olen sosionomiopintojeni aikana työskennellyt sekä ollut harjoitteluissa sellaisissa päiväkodeissa, joissa on lapsia, joilla on jokin neuropsykiatrisen häiriö. Olen huomannut oman työni kautta, kuinka heidän tukemisensa päiväkodin päivittäisessä arjessa voi olla haastavaa, eikä päiväkodin henkilökunnalla ole välttämättä aina käytössään tarvittavia työkaluja, menetelmiä tai osaamista. Aihe on tärkeä sillä neuropsykiatriset häiriöt (myöh. nepsy) ovat yleistyneet paljon viime vuosikymmeninä (Autismiliitto 2023) ja inklusiivisen varhaiskasvatuksen myötä nämä lapset ovat osana muuta varhaiskasvatusryhmää (Pihlaja & Viitala 2022). Puustjärven (2022) mukaan neuropsykiatrisia häiriöitä ovat aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö ADHD, autismikirjon häiriö sekä Touretten oireyhtymä ja tic-oireet. Olen rajannut tämän opinnäytetyön koskemaan pelkästään ADHD:ta ja autismikirjon häiriöitä, ja näin ollen jättänyt Touretten oireyhtymän ja siihen liittyvät tic-oireet opinnäytetyön ulkopuolelle. Nepsy-lapsilla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä lapsia, joilla on jokin seuraavista neuropsykiatrisista häiriöistä: ADHD tai autismikirjo.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022) sanotaan, että varhaiskasvatuksessa tulee huolehtia, että jokainen lapsi tuntee itsensä hyväksytyksi lapsiryhmässä. Lasta kannustetaan ja annetaan mahdollisuudet onnistumiseen, mikä tukee lapsen myönteisen minäkuvan kehitystä. Lapselle tulee myös tarjota hänen tarvitsemaansa tukea. Monet neuropsykiatrisia häiriöitä omaavat lapset tarvitsevatkin enemmän tukea varhaiskasvatuksessa sekä heille voidaan usein tarjota oma avustaja sujuvoittamaan arjen toimintaa. Vaikka monet näistä lapsista kuuluvat esimerkiksi tehostetun tai erityisen tuen piiriin, ryhmän pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen, myös tukea tarvitsevien lasten osalta, jää suurilta osin ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan vastuulle. Toki varhaiskasvatuksen erityisopettajalta saa apua ja työkaluja heidän kanssaan toimimiseen, mutta erityisopettaja ei kuitenkaan voi aina olla paikalla varhaiskasvatuksen arjessa. Opinnäytetyön aihe syntyikin lähinnä omien kokemuksieni pohjalta, omasta kiinnostuksestani neuropsykiatrisiin häiriöihin lapsilla sekä toimeksiantajan tarpeesta. Toimeksiantajan kehittämistarpeena on lisätä tietoutta lasten neuropsykiatrisista häiriöistä varhaiskasvatuksen henkilökunnalle, ja kehittää keinoja varhaiskasvattajille nepsy-lasten

tukemiseen varhaiskasvatuksen arjessa. Äikkään ym. (2022) tutkimuksen mukaan kasvattajat myös kokevat usein, ettei heillä ole tietoa tai valmiuksia tukea näitä lapsia varhaiskasvatuksen arjessa, joten opinnäytetyön aihe on tarpeellinen. Opinnäytetyö edistää kestävästä kehitystä, ja erityisesti sosiaalisesti kestävästä kehitystä, mikä tarkoittaa tässä opinnäytetyössä nepsy-lasten kehityksen, hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden edistämistä.

Toteutan opinnäytetyöni kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jossa pyrin selvittämään, miten neuropsykiatrisia häiriöitä omaavia lapsia voitaisiin tukea paremmin varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimii Kouvolan kaupunki. Opinnäytetyöni tavoitteena on tuottaa Kouvolan kaupungin varhaiskasvatukselle kattava katsaus erilaisiin neuropsykiatrisiin häiriöihin sekä keinoihin ja toimiin tukea nepsy-lapsia varhaiskasvatuksessa. Aiheesta on uutisoitu myös paljon ja sen takia opinnäytetyöni aihe on ajankohtainen. Ylen uutisen mukaan nepsy-lapset voivat olla varhaiskasvatuksessa usein väliinputoja. Heidän tuen tarvettaan ei välttämättä tunnisteta ajoissa tai heitä ei osata tukea oikeanlaisesti, mikä voi näkyä negatiivisena asenteena nepsy-lapsia kohtaan. Tämä voi alentaa lapsen itsetuntoa jo varhaiskasvatuksessa. (Tolonen 2020.) Tämän opinnäytetyön avulla pyrin saamaan myös itselleni paljon hyödyllisiä keinoja tukea nepsy-lapsia tulevaisuudessa omassa työssäni varhaiskasvatuksessa.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Neuropsykiatrisia häiriöitä ovat muun muassa ADHD, ADD ja autismin kirjon häiriöt. Neuropsykiatristen häiriöiden oireet alkavat usein ilmenemään jo lapsuudessa, mutta silloin niille voi olla vielä hankalaa saada diagnoosia. Neurokirjon diagnooseille yhteistä on erilainen tapa aistia, nähdä ja kokea maailmaa. Sana neuro kuvaa näiden erityispiirteiden aivoperäisyyttä. Neuropsykiatriset häiriöt ilmenevät häiriölle ominaisena käytöksenä ja toimintatapana sekä vaikuttavat kielelliseen ja ei-kielelliseen kehitykseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen, oman toiminnan ohjaukseen ja tunteiden säätelyyn. Näistä oireista aiheutuva haitta voi vaihdella, ja välillä oireet voivat käännyä vahvuudeksi. Kuitenkin jos oireet aiheuttavat usein haittaa lapsen toimintakyvylle, voidaan puhua häiriöstä. Nämä häiriöt sisältävät erilaisia ja eritasoisia haasteita toimintakyvyssä. Haasteet vaikuttavat esimerkiksi oppimiseen, aistisäätelyyn, motorian kehittymiseen ja kielenkehitykseen. (Matilainen & Hewitt 2024.)

Kaikille neuropsykiatrisille häiriöille on määritetty omat kriteerit oireiden perusteella. Eri häiriöiden oireet voivat kuitenkin olla päällekkäisiä, ja monesti voi esiintyä samaan aikaan monen häiriön piirteitä. Oireet voivat ilmentyä eri tavalla eri ikävaiheissa, minkä vuoksi varsinkin lasten diagnosointi voi tarkentua tai muuttua iän myötä. Diagnoosista riippumatta samoista menetelmistä on usein hyötyä toimintakyvyn tukemiseen, sillä tarkoitus on löytää hyviä ratkaisuja havaittuihin ongelmiin. Diagnoosi ei ole välttämätön lievempien vaikeuksien kohdalla, mutta ongelmien kasvaessa diagnoosi voi olla välttämätön oikeanlaisen hoidon saamiseen. (Puustjärvi 2022.)

2.1 ADHD ja ADD

ADHD (Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder) eli aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö on kehityksellinen neuropsykiatrisen häiriö. Sitä esiintyy noin 5–7 prosentilla kouluikäisistä lapsista ja 3–4 prosentilla aikuisista. ADHD-piirteisiin havahdutaan yleensä jo varhaiskasvatasiässä. ADHD:stä voidaan erottaa kolme eri muotoa. Tarkkaamattomuuspainotteinen muoto eli ADD (attention deficit disorder) painottuu keskittymisen ja toiminnanohjauksen vaikeuksiin. Yliaktiivisimpulsiivisessa muodossa korostuu ylivilkkaus. Yhdistettynä (ADHD) näitä oireita usein esiintyy kaikilla osa-alueilla. ADHD:n pääoireet ovat impul-

siivisuus, tarkkaamattomuus ja aktiivisuuden säätelyn hankaluudet. Oireet alkavat usein jo lapsena ja voivat jatkua koko elämän ajan. Oireiden haittaavuuteen sekä ilmenemiseen vaikuttavat ikä, toimintaympäristö ja tuki. (Puustjärvi 2022.) Impulsiivisuus näkyy vaikeutena odottaa omaa vuoroa, toisten keskeyttämisenä, nopeatempoisuutena ja harkitsemattomasti toimimisena. Se voi esiintyä varhaiskasvatuksessa esimerkiksi tönimisenä, kaverille pahasti sanomisena tai muuna ei-toivottuna käytöksenä. Monet impulsiiviset lapset ovat myös kovia puhumaan. Tarkkaavuuden vaikeudet näkyvät vaikeuksina keskittyä pitkäjänteisesti, tavaroiden ja tärkeiden asioiden unohtamisena sekä järjestelmällisen toiminnan suunnittelun vaikeutena. Aktiivisuuden säätelyn vaikeus voi näkyä hankaluutena pysyä paikallaan tai fyysisenä levottomuutena. Lapsi saattaa kiipeillä tai juoksennella sopimattomissa tilanteissa. Aktiivisuus voi vaihdella yliaktiivisesta aliaktiiviseen käytökseen. (Matilainen & Hewitt 2024.)

2.2 Autismikirjo

Autismikirjon häiriöihin kuuluvat lapsuusiän autismi, epätyypillinen autismi, Aspergerin oireyhtymä sekä lapsuusiän laaja-alainen kehityshäiriö. Nämä häiriöt alkavat yleensä lapsuudessa ja vaikuttavat laaja-alaisesti kehitykseen. (Socada 2020.) Niille on ominaista muun muassa poikkeavuudet kommunikatioissa, vuorovaikutuksessa ja kiinnostuksen kohteissa. Oireiden kirjo on yksilöllinen, moninainen ja vaikeusasteeltaan vaihteleva. Autismikirjon häiriöitä ei pystytä parantamaan, mutta lapsen kehityksen ja kasvun, oireiden hoitoon ja arjen sujuvuuden helpottamiseen on monia keinoja. Autismikirjon häiriöihin kuuluu kielellisten häiriöiden, oppimisvaikeuksien, kehitysvammaisuuden ja psyykkisten häiriöiden riski. Autismikirjo ilmenee usein poikkeavuuksina kommunikatioissa ja vuorovaikutuksessa sekä rajoittuneina ja toistuvina käytös-malleina. Kiinnostuksen kohteet voivat myös olla poikkeavia tai todella rajoittuneita. (Grabrucker 2021.) Autismikirjon häiriöt voivat aiheuttaa haittaa monilla elämän eri osa-alueilla ja ne usein voidaan havaita jo viimeistään kolmannen ikävuoden aikana poikkeavana käytöksenä. (Socada 2020).

Autismipiirteinen lapsi saattaa leikkiä, kommunikoida ja olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa eri tavalla kuin neurotyypilliset lapset. Autismikirjon lapsi

voi leikkiä paljon itsekseen, ottaa vähän katsekontaktia muihin tai käyttää ilmeitä heikosti kommunikointiin. Usein huomion suuntaamisen taito on vielä kehittymässä näillä lapsilla, ja voikin vaikuttaa siltä, etteivät he kiinnitä paljon huomiota muihin lapsiin tai esimerkiksi aikuisten antamiin ohjeisiin. Voi myös olla, ettei lapsi reagoi omaan nimeensä tai muiden lasten leikkialoitteisiin. Näillä lapsilla kielellinen kehitys voi olla hitaampaa, ja tästä syystä he eivät usein käytä sanoja kommunikointiin, vaan pikemminkin toimintaa. Autismikirjon lapsilla on usein toistuvia maneeereja, kuten paikallaan hyppelyä, käsien heilutusta tai oven kahvoihin koskettelua. Autismikirjon lasten toiminta voi myös näyttäytyä erilaisena esimerkiksi kotona ja päiväkodissa. (Matilainen & Hewitt 2024.)

2.3 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemista suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Se painottaa erityisesti pedagogiikkaa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on muun muassa lapsen kasvun, terveyden ja kehityksen edistäminen, lapsen oppimisen edellytysten tukeminen, leikkiin, liikkumiseen ja muuhun taiteelliseen toimintaan perustuvan pedagogisen toiminnan toteuttaminen, turvallisen ja oppimista edistävän ympäristön varmistaminen, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen, lapsen tuen tarpeen tunnistaminen ja sen järjestäminen sekä lapsen vuorovaikutus- ja sosiaalisten taitojen ja osallisuuden edistäminen. Lisäksi tavoitteena on yhteistyö vanhempien kanssa sekä heidän kasvatustyönsä tukeminen. (Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.)

Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkodissa järjestettävä päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta. Varhaiskasvatusta ohjaa koko maassa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Sen tarkoitus on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista, ohjata laadun kehittämistä ja toteuttaa varhaiskasvatuslaissa säädettyjä tavoitteita. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa säädetään varhaiskasvatuksen toteuttamisen sisällöt, yhteistyö esimerkiksi perheiden kanssa ja lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. Jokainen kunta, kuntayhtymä tai yksityinen palveluntuottaja laatii oman paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman. Jokaiselle lapselle laaditaan oma henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma,

mikä sisältää erilaiset tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Tämä suunnitelma laaditaan yhdessä varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja lapsen vanhemman tai huoltajan kanssa. (Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.)

2.3.1 Tuen muodot varhaiskasvatuksessa

Jokaisella lapsella on oikeus yleiseen tukeen varhaiskasvatuksessa. Tuki tulee järjestää heti tarpeen ilmettyä. Varhaiskasvatuksessa tukea voidaan järjestää kolmella eri tasolla, jotka ovat yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki. (Varhaiskasvatuslaki 15 a§.)

Yleinen tuki on ensimmäinen tuen muoto, johon kuuluu yksittäisiä pedagogisia tukimuotoja. Yleistä tukea tulee antaa kaikille sitä tarvitseville lapsille heti tuen tarpeen ilmestyttyä. Yleistä tukea antaa varhaiskasvatuksen opettaja ja muu ryhmän henkilökunta. Yleistä tukea voidaan toteuttaa esimerkiksi arjen strukturoinnilla, aikuisen leikin ohjauksella sekä ennakoinnilla. (Sandberg 2021, 32.)

Jos lapsen saama yleinen tuki ei ole riittävä, vaan lapsi tarvitsee vahvempaa pedagogista tukea, lapselle tehdään pedagoginen arvio, jotta hänelle voidaan tarjota tehostettua tukea. Pedagogisessa arviossa arvioidaan jo kokeiltuja toimenpiteitä ja niiden vaikuttavuutta. Arviointia tehdessä mietitään lapsen vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita sekä hänen tuen tarpeitaan. Arvioinnissa mietitään myös erilaisia menetelmiä lapsen arjen sujuvoittamiseen sekä oppimisen avuksi. Tehostettu tuki vaatii suunnitelman pedagogisista keinoista, mikä pitää myös sisällään vastuunjaon varhaiskasvatuksen, kodin sekä muiden toimijoiden välillä. Tehostetussa tuessa tukimuodot ovat lapselle yksilöllisesti suunniteltuja. Myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja on tehostetun tuen palveluissa enemmän läsnä. (Sandberg, 2021, 33–35.)

Mikäli lapselle ei riitä tehostettukaan tuki, tehdään uusi pedagoginen selvitys, jotta lapselle voidaan tarjota erityistä tukea. Tämä selvitys tehdään moniammatillisen ryhmän kanssa ja siinä otetaan huomioon myös lapsen ja hänen huoltajiensa näkemykset. Selvityksessä tarkastellaan, miten aiemmin annetut tukimuodot ovat vaikuttaneet lapseen, ja millainen tuki voisi toimia paremmin.

Erityistä tukea saavalle lapselle tehdään oma suunnitelma koskien opetusta. Suunnitelma pitää sisällään tavoitteet ja selvityksen lapsella käytettävistä tukimuodoista. Erityisessä tuessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja on vielä tehokkaammin lapsen tukena ja lapsi voi saada erityisopetusta esikoulussa. (Sandberg, 2021, 35–37.)

Varhaiskasvatuksessa käytettävät tuen muodot voivat olla rakenteellisia, hoidollisia tai pedagogisia. Rakenteellisia tukimuotoja ovat esimerkiksi henkilöstöön liittyvät asiat, kuten mitoitus, esteettömyys ja apuvälineet. Hoidollisia tukimuotoja ovat kaikki asiat, joilla autetaan lasta avustamisessa ja hoidossa. Pedagogiset tukimuodot tarkoittavat esimerkiksi lapselle selkeäksi tehtyä päivärytmiä, joka toistuu päiväkotiviikon aikana. Tukitoimiin kuuluvat myös kommunikaatiovälineet kuten kuvatuki ja tukiviittomat. (Opetushallitus 2022.)

2.3.2 Inklusiivinen varhaiskasvatus

Inklusiolle ei ole yhtä tiettyä määritelmää, ja eri ihmisille se voi tarkoittaa osittain eri asioita. Inklusio on kokonaisvaltainen tapa ajatella, eikä niinkään kuvattavissa muutamilla sanoilla. Kuitenkin inklusiota kuvailtaessa toistuvat aina toisiinsa yhteydessä olevat ulottuvuudet, kuten inklusion arvoperusteisuus ja prosessinomaisuus. Inklusiota voidaankin kuvailla päättymättömäksi prosessiksi, joka pyrkii kaikkien mukana olevien suurempaan osallisuuteen. Se on myös jatkuvaa oppimista ja osallisuuden maksimointia. Inklusion taustalla isoimpana vaikuttavat arvot ovat yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja yhtäläiset oikeudet. Myös ihmisten moninaisuus on arvostettua, eikä ketään tule syrjiä. Lasten kasvatuksen kannalta tärkeitä arvoja ovat yhteisöllisyys sekä osallisuus. Osallisia inklusiivisessa varhaiskasvatuksessa ovat lapset, henkilökunta, perheet ja ympäröivän yhteisön jäsenet. (Pihlaja & Viitala 2022.)

Varhaiskasvatuslakiin (540/2018) vuonna 2022 lisätyssä luvussa 3 todetaan varhaiskasvatuksen tavoitteena olevan lapsen oppimisen edellytysten ja koulutuksellisen tasa-arvon tukeminen inklusiivisten periaatteiden mukaan (Laki varhaiskasvatuslain muuttamisesta 1183/2021). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022) painotetaan myös yhä enemmän inklusiivisesti tarjottavaa tukea lapsille.

Inklusiivinen varhaiskasvatus on inklusion ideologiaan perustuvaa, laadukasta kasvatusta kaikille. Moninaisuuden arvostaminen ja positiivisuuden korostaminen ovat tärkeitä periaatteita yhteisissä lapsiryhmissä. Näissä ryhmissä jokaisella lapsella on oikeus oppia omien vahvuuksiensa ja tarpeidensa mukaan, osallistua toimintaan ja luoda sosiaalisia suhteita. Lasten eroavaisuuksiin ei kiinnitetä liikaa huomiota, vaan huomio kiinnittyy ympäristöön ja erilaisuutta aiheuttavien tekijöiden poistoon. Tärkeintä onkin toimintaympäristöjen muutos kaikille sopivaksi. Moninainen lapsiryhmä voi parantaa oppimista ja johdattaa uusiin pedagogisiin ratkaisuihin. Inklusiivisen varhaiskasvatuksen on todettu hyödyttävän tukea tarvitsevia lapsia, kuin muitakin ryhmän lapsia. (Pihlaja & Viitala 2022.)

Inklusiivinen varhaiskasvatusympäristö hyödyttää lapsia monella tapaa. Se auttaa heidän kielellistä ja kognitiivista kehitystään, sekä esimerkiksi luomaan erilaisia ystävyys-suhteita. Lapsilla onkin parempi mahdollisuus luoda laajempia ja moninaisempia sosiaalisia verkostoja. Inklusiivinen varhaiskasvatus voi myös auttaa muuttamaan vammaisuuteen sekä erilaisuuteen liittyviä negatiivisia asioita ja mielikuvia. (Pihlaja & Viitala 2022.)

2.4 Nepsy-lasten haasteet varhaiskasvatuksessa

Kaikissa tässä opinnäytetyössä tarkastelluissa neuropsykiatrisissa häiriöissä ilmenevät oireet ovat moninaisia, laaja-alaisia sekä myös yksilöllisiä. Häiriöissä on kuitenkin havaittavissa paljon samoille osa-alueille sijoittuvia oireita, mitkä vaikuttavat nepsy-lasten arjen toimintaan ja sen haasteisiin. Nämä haasteet näkyvät varhaiskasvatuksessa usein osallisuuden sekä sosiaalisen osallisuuden toteutumisessa. Pesosen ja kumppaneiden (2023) tutkimuksen mukaan esimerkiksi autismlapset ovat vaarassa syrjäytyä osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden puuttumisen vuoksi. Tämän takia näiden lasten osallisuutta tulisi vahvistaa varhaiskasvatuksessa. Kuuluminen on yksi keskeisistä osallisuuden osatekijöistä lapsen koulutuspolulla sekä olennainen osa hyvinvointia, yhdessä lapsen kehityksen ja oppimisen edistämisen kanssa, ja siksi se on nostettu yhdeksi varhaiskasvatuksen tavoitteeksi (Opetushallitus 2022).

Osallisuutta voidaan kuvailla päämääränä ja arvona. Se tarkoittaa yhteiseen toimintaan sitoutumista, jonka myötä osallistuja kokee itsensä hyväksytyksi

sekä osalliseksi. Sosiaalinen osallisuus tarkoittaa sitä, että lapsi on mukana ryhmän toiminnassa hyvillä mielin. Siihen liittyvät ystävyys- ja vuorovaikutussuhteet, ryhmän hyväksyntä ja lapsen oma käsitys hyväksytyksi tulemisesta. Näiden molempien osallisuuden tasojen toteutuminen on tärkeää lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille ja kehitykselle. (Pihlaja & Viitala 2022.)

Monien nepsy-lasten sosiaalisemotionaaliset vaikeudet voivat vaikuttaa haastavasti lasten vuorovaikutussuhteisiin heidän käyttäytymisensä kautta (Pihlaja & Viitala 2022). Häiriöissä ilmenevät puheen ja kielen kehityksen vaikeudet voivat myös vaikuttaa haastavasti nepsy-lasten sosiaalisiin suhteisiin. Nepsylapsilla voi olla vaikeuksia toisten ymmärtämisessä tai itsensä ymmärretyksi saamisessa. Kielen kehityksen vaikeudet voivatkin ennustaa sosiaalista syrjintää ikätovereiden kesken sekä lapsen ongelmallista käytöstä. (Pihlaja & Viitala 2022.)

Nepsy-lasten haasteet varhaiskasvatuksessa eivät liity ainoastaan sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin, vaan haastavaa ovat myös aistiärsykkeiden korkea määrä, itsenäinen toimiminen arjen toiminnoissa, toiminnanohjaus sekä varhaiskasvatuksen arjen kuormittavuus. Myös diagnoosien ulkoinen näkymättömyys voi tehdä arjesta haasteellista. Häiriöistä johtuva käyttäytyminen voidaan kokea haastavana käytöksenä, varsinkin jos kasvattajat eivät ymmärrä sen syytä. Tämän takia esimerkiksi lapsen osallisuuden toteutuminen voi estyä. (Oksanen & Sollasvaara 2019.) Varhaiskasvatuksessa kohdattavat haasteet ovat monipuolisia, ja ne korostuvat osallisuuden sekä sosiaalisen osallisuuden toteutumisessa.

2.5 Nepsy-lasten tukeminen varhaiskasvatuksessa

Kaikilla lapsilla on lainsäädännön osoittama oikeus saada tarvitsemaansa tukea heti kun tuen tarpeet ilmenevät. Lapselle annetun tuen tulee olla vaikuttavaa, systemaattista ja tutkimusperustaista. Tuen tulee perustua lapsen tunnistettuihin tuen tarpeisiin, jotta nämä edellytykset täyttyvät. Edellytysten täyttämisen kannalta on myös tärkeää, että tuki perustuu yhteiseen sitoutumiseen, systemaattiseen tuen suunnitteluun ja pedagogiseen arviointiin, jonka avulla tukea kehitetään vastaamaan paremmin lapsen tarpeita. Pedagogisen suunnittelun ja tuen toteuttamisen pohjana on huolellinen lapsen tuen tarpeiden

selvitys. Pedagogisten tukitoimien toteuttaminen on vaikeaa, jos ei tiedetä tarkasti, millaisia tukitarpeita lapsella on tai miten haasteet ilmenevät hänen arjessaan. Ilman näitä tietoja on haastavaa suunnitella ja tarjota oikeanlaista tukea. Lapsen arviointi ja havainnointi on myös tärkeä osa lapsen tuen suunnittelua. (Pihlaja & Viitala 2022.)

Nepsy-lapsilla tuen tarve usein kohdistuu useille eri osa-alueille riippuen heidän neuropsykiatrisista häiriöistään ja niistä ilmenevistä oireista. Tuen tarpeen kohde voi olla toiminnan ohjaus, itseilmaisun ja eri taitojen opettelu, yhteisöön osaksi pääseminen sekä arjen tavoitteellisuus. Lisäksi tuen tarve voi kohdistua myös itsesäätelytaitojen ja arjen perustaitojen harjoitteluun. (Oksanen & Sollasvaara 2019.) Nepsy-lasten tuen tarpeen voidaan sanoa olevan kokonaisvaltaista.

3 TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Kouvolan kaupunki, ja erityisesti Kouvolan kaupungin varhaiskasvatus. Kouvolan kaupungilla on yhteensä 29 päiväkotia ympäri Kouvolaan. Tämän lisäksi Kouvolaan toimii monia perhepäivähoitajia sekä avoimen varhaiskasvatuksen toimipisteitä. Kouvolan varhaiskasvatusta ohjaa Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelma. Tämä varhaiskasvatussuunnitelma on pedagogisuuteen perustuva, ilmaisuun innostava, vanhemmuutta vaaliva, lasta liikuttava, kestävästi kehittyvä ja luontoa lähestyvä. Kouvolan varhaiskasvatuksen arvoiksi on kirjattu lapsuuden itseisarvo, lapsen oikeudet, ihmisenä kasvaminen, terveellinen ja kestävä elämäntapa, perheiden monimuotoisuus ja yhdenvertaisuus sekä tasa-arvo. Varhaiskasvatussuunnitelmassa myös tuodaan esille leikin tärkeys varhaiskasvatuksen arjessa ja se, että leikki saa näkyä ja kuulua. (Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelma 2024.)

Kouvolan kaupunki panostaa myös lasten ja nuorten hyvinvointiin varhaiskasvatuksessa hyvinvointisuunnitelmalla, mikä ohjaa yhteistyöhön vanhempien kanssa sekä tukee heidän kasvatustyötään. Hyvinvointisuunnitelmaan kuuluu neljästi vuodessa lähetettävä kirja lasten huoltajille, jossa tuodaan erilaisia asioita ja ilmiöitä heidän pohdittavaksi. Tämä kirje on yksi Kouvolan kaupungin uusi tapa tukea huoltajia kasvatuksessa ja kulkea heidän rinnallaan arjessa. (Kouvolan kaupunki 2024.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada tarvitsemaansa tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty. Kouvolan kaupungilla on laatutavoitteena se, että paikalliset varhaiskasvatuspalvelut on järjestetty turvaamaan lapsen kehityksen ja oppimisen tuen toteuttamisen sekä varmistamaan, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen. Lapsen tarvitsema tuki toteutetaan lapsen oppimisympäristössä, ja toteutetaan ensisijaisesti lapsiryhmässä. Kuitenkin tarvittaessa lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen pienennetyssä ryhmässä. (Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelma 2024.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tavoitteena on tarkastella kirjallisuuskatsauksen kautta, kuinka neuropsykiatrisia häiriöitä omaavia lapsia voidaan tukea varhaiskasvatuksessa. Työssä pyritään myös kokoamaan ajankohtaista tutkimustietoa selkeään ja helposti ymmärrettävään muotoon varhaiskasvatuksen henkilökunnan käytettäväksi. Opinnäytetyöni tavoitteena on tuottaa Kouvolan kaupungin varhaiskasvatukselle kattava ja helposti luettava katsaus erilaisiin neuropsykiatrisiin häiriöihin sekä keinoihin ja toimiin tukea nepsy-lapsia varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on tämän lisäksi tuoda esille keinoja nepsy-lasten osallisuuden tukemiseksi.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiksi valikoitui kaksi kysymystä: *Miten neuropsykiatrisia häiriöitä omaavia lapsia voidaan tukea varhaiskasvatuksessa? ja Miten voidaan tukea nepsy-lasten osallisuutta?*

5 KIRJALLISUUSKATSAUS TUTKIMUSMENETELMÄNÄ

Kirjallisuuskatsaus on tutkimusmenetelmä, jossa tarkastellaan ja analysoidaan aiemmin julkaistuja tutkimuksia. Katsauksessa pyritään tunnistamaan olemassa oleva tieto, arvioimaan ja tulkitsemaan sitä sekä yhdistämään saatuja tuloksia. Kirjallisuuskatsauksia on erityyppisiä, ja myös uusia katsaustyyppejä on kehitetty tai aiempia tarkennettu. Katsaustyyppejä on neljä erilaista, integraatiivinen, systemaattinen, narratiivinen eli kuvaileva ja meta-analyysi. Kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen. Vaiheita ovat aineiston

aihepiirin ja tutkimuskysymysten muotoileminen ja hakusuunnitelman teko, aineiston tunnistaminen, laadunarviointi, analyysi ja tulokset sekä kirjallisuuskatsauksen kirjoittaminen ja julkaisu. (Vilka 2023.)

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, sillä kirjallisuuskatsaus toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, mikä ei keskity niinkään numeeriseen tai määrälliseen tietoon, kuten esimerkiksi meta-analyysi keskittyisi. Laadullisessa tutkimuksessa, kuten tässäkin kirjallisuuskatsauksessa pyritään myös kuvaamaan, ymmärtämään tai tulkitsemaan tutkittavaa aihetta tarkemmin (Vilka 2021).

5.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyön toteutustapa on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Se on hyvä valinta erityisesti silloin, kun pyritään selvittämään mitä aiheesta tiedetään, sen keskeiset käsitteet sekä näiden väliset suhteet. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on tiivistelmä tai uusi kokonaisnäkemys jo tehdyistä tutkimuksista. Se on myös johdonmukainen ja jäsenelty kokonaisuus kerätystä aiemmasta tutkimustiedosta. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus antaa myös laajan kuvan aiheesta ja mitä siitä tiedetään. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on ilmiön ymmärtäminen ja ymmärretyn kuvaileminen johdonmukaisesti ja vakuuttavasti. (Vilka 2023.) Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valittiin kuvaileva kirjallisuuskatsaus, sillä sen avulla pystyttiin selvittämään, mitä nepsy-lasten tukemisen keinoista ja siihen liittyvistä seikoista tiedetään. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla pystyttiin myös tiivistämään tutkimustieto jäseneltyyn ja helposti luettavaan muotoon.

5.2 Aineiston keruu

Kirjallisuuskatsauksen hakutermin määrittämiseen käytettiin YSO-asiasanastoa etsien kaikki neuropsykiatrisiin häiriöihin, lasten tukemiseen ja tukemiseen varhaiskasvatuksessa liittyviä sanoja suomeksi ja englanniksi. Hakutermeinä tiedonhakuun käytettiin opinnäytetyön otsikkoon liittyviä sanoja kuten neuropsykiatriset häiriöt, päiväkotit, autismi, ADHD, varhaiskasvatus, lapset, tuki ja tukeminen. Kirjallisuuskatsaukseen valitun aineiston tuli olla tieteellistä ja esimerkiksi opinnäytetöiden tuli olla korkeampitasoisia, kuten väitöskirjat tai pro

gradut. Aineiston etsintään käytettyjä hakukoneita ja tietokantoja olivat Kaakuri, Finna, Google Scholar ja Theseus-tietokannat. Finnaa ja Theseusta hyödynnettiin manuaaliseen hakuun esimerkiksi tutkimusten hakemiseen kirjallisuudesta sekä muista opinnäytetöistä. Kirjallisuuskatsaukseen aineiston mukaan ottamisen kriteereinä toimi aineiston sisällön yhteensopivuus opinnäytetyön tutkimuskysymysten ja aiheen kanssa vuosilta 2014–2024. Aineiston tuli olla ilmaiseksi kokonaan saatavilla. Poissulkukriteereinä toimi aihepiiriin kuuluvat muut kuin tieteelliset artikkelit, kuten AMK:n opinnäytetyöt, ja aiempi julkaisu vuosi kuin 2014.

Taulukko 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Pro gradu - tutkielma, Väitöskirja, tieteellinen artikkeli.	AMK - opinnäytetyö.
Tutkimustieto enintään 10 vuotta vanhaa (2014–2024).	Tutkimustieto yli 10 vuotta vanhaa.
Tutkimuksen aihe vastaa tutkimuskysymyksiin.	Tutkimuksen aihe ei vastaa tutkimuskysymyksiin.
Kielinä suomi ja englanti.	Muut kielet.
Lähteet ilmaisia ja koko teksti saatavilla.	Lähteet maksullisia, eikä koko teksti ole saatavilla.

Taulukossa yksi on kuvattuna kirjallisuuskatsauksen sisäänotto- ja poissulkukriteerit.

5.3 Aineiston kuvaus

Opinnäytetyön aineistoon valikoitui 12 tutkimusta, jotka on julkaistu vuosien 2014–2023 välillä. Aineisto koostuu kansainvälisistä ja suomalaisista tutkimuksista. Kaikki tutkimukset ovat vertaisarvioituja tieteellisiä artikkeleita. Tutkimuskysymyksiin vastaavia vapaasti luettavia väitöskirjoja tai Pro gradu - tutkielmia

ei löytynyt. Tutkimukset rajattiin liittymään varhaiskasvatukseen sekä esiopetukseen. Halusin sisällyttää esiopetuksen tutkimukseen, sillä se on osa varhaiskasvatusta. Tutkimuksia olisi löytynyt paljon enemmän, jos olisin hyväksynyt myös koulumaailmaan liittyvät tutkimukset. Tutkimukset ovat pääosin laadullisia tutkimuksia, mutta aineistossa on myös määrällinen, korrelatiivinen ja vertaileva tutkimus. Tutkimuksiin osallistuneet olivat pääasiassa alan ammattilaisia sekä varhaiskasvatukseen osallistuvia lapsia. Tutkimusten esittely löytyy liitteestä 1.

Taulukko 2. Tietokannat ja hakusanat

Tietokanta ja hakusanat	Osumia	Otsikon perusteella valittu	Koko tekstin perusteella valittu	Lopulliseen analyysiin
Kaakkuri.fi, autism AND children AND kindergarten	2813	8	4	3
Kaakkuri.fi, autism AND kindergarten	2849	5	2	1
Kaakkuri.fi, kindergarten AND ADHD	2029	4	1	1
Google Scholar, early childhood education AND autism	35400	3	1	1
Google scholar, early childhood education AND ADHD	28500	2	1	1
Kaakkuri.fi, early childhood education AND autism	13621	4	2	2

Manuaalinen haku	7	5	4	3
------------------	---	---	---	---

Taulukossa kaksi on esitelty kirjallisuuskatsaukseen käytetyt hakukoneet ja tietokannat. Taulukossa tulee ilmi hakujen perusteella saadut tulokset sekä niistä kirjallisuuskatsaukseen valikoitujen tutkimusten määrä.

5.4 Sisältöanalyysi

Kirjallisuuskatsauksessa aineistojen analysointiin käytettiin sisältöanalyysiä, joka soveltuu erityisesti kirjoitettujen dokumenttien tutkimiseen. Sisältöanalyysissä aineistoa tarkastellaan objektiivisesti ja järjestelmällisesti. Sen tavoitteena on luoda selkeä ja tiivis kuvaus tutkittavasta aiheesta. Analyysin tukena käytetään usein taulukoita tai kuvioita, jotka auttavat jäsentämään ja tiivistämään tietoa. Sisältöanalyysi koostuu kolmesta vaiheesta: valmistelusta, organisoinnista ja raportoinnista. Valmisteluvaiheessa aineisto järjestetään tutkittavaan muotoon. Organisoituvaiheessa siirrytään tärkeistä havainnoista kohti johtopäätöksiä, ja raportointivaiheessa tulokset esitetään niin, että tutkimus on mahdollista toistaa myöhemmin. Sisältöanalyysin perusidea on tutkia alkupe-
räistutkimuksia tarkasti ja luoda aineistosta soveltuvalla tavalla asiakokonaisuus. (Vilka 2023.)

Taulukko 3. Esimerkki sisältöanalyysin etenemisestä

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Yhdistävä tekijä
Henkilökunta tarvitsee lisää tietoa häiriöistä ja niihin liittyvää koulutusta.	Henkilökunta tarvitsee lisää tietoa ja koulutusta.	Tiedon ja koulutuksen lisäys.	Koulutus.	Henkilökunta
Henkilökunnan tulisi tiedostaa ammattitaidon puute.	Ammattitaidon puutteen tiedostaminen.	Ammattitaidon puute.		

Omat käsitykset ja asenteet vaikuttavat negatiivisesti.	Käsitykset ja asenteet vaikuttavat negatiivisesti.	Käsitykset ja asenteet.	Tietoisuus.
Rajallinen ymmärrys eri häiriöistä vaikeuttaa tukemista.	Rajallinen ymmärrys häiriöistä vaikeuttaa tukemista.	Rajallinen ymmärrys.	

Sisältöanalyysi aloitettiin lukemalla valitut tutkimukset läpi etsien niistä alkuperäisilmaisuja, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Tähän käytettiin muistiinpanoja sekä tekstin alleviivauksia apuna. Sisältöanalyysin ensimmäisessä vaiheessa alkuperäisilmaisut pelkistettiin, niin, että epäolennaiset asiat jäivät niiden ulkopuolelle. Toisessa vaiheessa pelkistetyistä ilmaisuista etsittiin samankaltaisuuksia, jotka ryhmiteltiin eri luokkiin. Taulukosta 3 näkyy ryhmittelyn eri luokat. Ryhmittely tehtiin muistiinpanojen pohjalta. Lopuksi sisältöanalyysistä saadusta tiedosta muodostettiin johtopäätökset, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Tämän prosessin avulla saatiin selville pääteemat, joista kirjallisuuskatsauksen tulokset ovat muodostuneet.

6 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa vastataan opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat: 1. Miten neuropsykiatrisia häiriöitä omaavia lapsia voidaan tukea varhaiskasvatuksessa? 2. Miten voidaan tukea nepsy-lasten osallisuutta? Nepsy-lasten tukeminen varhaiskasvatuksessa näyttäytyi monien eri teemojen valossa. Teemoina olivat yhteistyö, päivärytmi, henkilökunta, oppimisympäristö, leikki ja tukimenetelmät. Nepsy-lasten osallisuuden tukemiseen kirjallisuuskatsauksen pohjalta esiin nousseet teemat olivat vuorovaikutussuhteet, henkilöstön haasteet ja aikuisen ohjaus.

6.1 Nepsy-lasten tukeminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa tehtävä yhteistyö

Varhaiskasvatuksen opetussuunnitelma Suomessa viittaa eri asiantuntijoiden ja hallintojärjestelmien, kuten perusopetuksen ja terveydenhuollon väliseen yhteistyöhön. Lisäksi moniammatilliseen yhteistyöhön kuuluu yhteistyö eri koulutustaustoista tulevien varhaiskasvatuksen ammattilaisten, esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajien, varhaiskasvatuksen sosiaalityöntekijöiden, varhaiskasvatuksen lastenhoitajien ja erityisopettajien välillä. Tällaisessa yhteistyössä kaikki osapuolet ovat vastuussa lasten tuen toteuttamisesta, kukin oman osaamisensa ja koulutuksensa perusteella. Tuen toteuttaminen edellyttää usein toimivaa poikkiammatillista yhteistyötä. Monien tutkimusten tulokset osoittivat, että ihanteellinen ja vaikuttava tuki vaatii yhteistyön ja ammatillisten tukiverkkojen laajentamisen, kun tuki on riittämätöntä. Yhteistyön tulee olla toimivaa ja merkityksellistä kaikilla sektoreilla, jotta lapsi saa sopivaa tukea. Prosessien selkiyttäminen ja systemaattisempi yhteistyö auttaisivat selättämään myös haasteen ammattilaisten yksinäisyyden ja toivottomuuden tunteesta tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee merkittävää tukea. Näin käytäntörakenne tukisi myös kaikkien varhaiskasvattajien hyvinvointia ja ennen kaikkea takaisi lapsille, että lakisääteinen oikeus tukeen toteutuu käytännössä. (Äikäs ym. 2022.)

Pesosen ym. (2023) tutkimus osoittaa myös vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön tärkeyden. Vakiintunut yhteistyö huoltajien kanssa vahvistaa huoltajien aloitteellisuutta työskennellä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa. Tämä on tärkeää, sillä huoltajat ovat lastensa tarpeiden asiantuntijoita. Monissa tutkimuksissa korostetaan erityisesti perheiden antamaa ja perheiden kanssa annettavaa tukea ja mainitaan ne tärkeinä tukea järjestettäessä. Kaiken kaikkiaan yhteistyön on toimittava hyvin niissä tilanteissa, joissa nepsylapset tarvitsevat tukea.

Päivärytmin tärkeys

Äikkään ja kumppanien (2022) tutkimuksessa tuli esille, että varhaiskasvatuksessa tutut rutiinit ja arjen rakenne tukevat nepsy-lastia sekä koko lapsiryhmää. Monissa tutkimuksissa mainittiin myös, kuinka tuttuuden ja samojen rutiinien luonti auttaa varsinkin autistisia lapsia. Rutiinit vahvistavat näiden lasten turvallisuuden tunnetta ja siten auttaa heitä tuntemaan olonsa paremmaksi.

Autistisille lapsille onkin tärkeää päivittäisen aikataulun luominen, ja siinä pysyminen. Näin päivärytmi on heille ennustettavissa ja he pystyvät toimimaan sen mukaan. ADHD-lapsia on myös todettu hyödyttävän päivittäin samoina pysyvät rutiinit ja rakenteet. (Miklas ym. 2021; Jellinek ym. 2022.) Lasten oppimismahdollisuudet tulee myös upottaa tuttuihin päivittäisiin rutiineihin, sillä se helpottaa nepsy-lasten uuden oppimista (Siller ym. 2021).

Henkilökunta

Kathrin Olsenin (2019) tutkimuksessa painotettiin varhaiskasvatuksen tiimin yhteisen pedagogisen lähestymistavan tärkeyteen. Myös tiimin yhteinen tiedon kehittäminen erilaisista tukitoimista auttaa kehittämään kokonaisvaltaista käytäntöä niiden käytöstä. Tutkimuksessa todettiin epäjohdonmukaisen pedagogisen lähestymistavan, mikä keskittyy enemmän aikuisen rooliin, huonontavan tukimenetelmien käyttöä. Henkilökunnan vähäinen tietoisuus sekä omat käsitykset nepsy-häiriöistä voivat tutkimuksen mukaan vaikuttaa negatiiviseen vuorovaikutukseen lasten kanssa. Tämä vaikuttaa myös nepsy-lasten ja muiden ryhmän lasten väliseen kanssakäymiseen negatiivisesti.

Monet tutkimukset osoittivat varhaiskasvattajien tiedon puutteen sekä rajallisen ymmärrykset näitä häiriöitä kohtaan. Tutkimuksissa kerrotaan kuinka kasvattajien omat asenteet ja tiedon vähyyys voivat vaikuttaa nepsy-lasten menestykseen ja oppimiseen. Kasvattajien positiivinen asenne nepsy-lapsia ja heidän ohjaukseen kohtaan voikin auttaa luomaan onnistuneita oppimiskokemuksia. Kasvattajien tietoisuus esimerkiksi ADHD-lasten piirteistä antoi heille tutkimusten mukaan mahdollisuuden vastata paremmin ADHD-lasten tarpeisiin. Nepsy-lasten tukemisen onnistumisen kannalta tärkeänä pidettiin myös tiimin yhteishenkeä ja yhteistä ajattelutapaa. Ammattitaidon puutteen tunnistaminen sekä avun pyytäminen koettiin tärkeänä. Monissa tutkimuksissa nousi esille yhtenä nepsy-lasten tukemista parantava seikkana henkilökunnan koulutuksen lisääminen. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tietoisuutta näistä häiriöistä ja niitä omaavien lasten tukemisesta tulisi lisätä esimerkiksi erilaisilla täydennyskoulutuksilla. (Pesonen ym. 2023; Äikäs ym. 2022; Miklas ym. 2021 & Jellinek ym. 2022.)

Oppimisympäristö

Melkein kaikki valitut tutkimukset korostivat oppimisympäristön muokkausta nepsy-lasten yksilöllisiin tarpeisiin. Sainaton ym. (2015) tutkimus kehotti järjestämään oppimisympäristön tukemaan kaikkia ryhmän lapsia. Visuaalisten oppimisalueiden lisääminen tukee esimerkiksi autisteja paremmin. Ympäristön tulisi myös tukea turvallisuuden tunnetta ja ennustettavuutta. Tutkimuksen mukaan jokaisen varhaiskasvatuksen ympäristön alueilla tulisikin olla selkeästi määritellyt rajat. Oppimisympäristön olisi tärkeää myös tukea ja edistää sosiaalista vuorovaikutusta. (Sainato ym. 2015.) Tutkimuksen tulokset korostavat arvokkaita etuja, joita autistiset lapset saavat motivoivasta ja vahvistavasta integroidusta oppimisympäristöstä, jossa on runsaasti mahdollisuuksia spontaanisti tarkkailla, jäljitellä ja harjoittaa olennaisia sosiaalisen viestinnän taitoja (Ziegler & Morrier 2021).

Miklaksen ym. (2021) tutkimuksen mukaan myös ADHD-lapset hyötyvät oppimisympäristön muokkaamisesta. Näiden lasten on tutkittu toimivan parhaiten hyvin jäsennellyissä oppimisympäristöissä, joissa on tietyt suunnat ja johdonmukaiset vaatimukset. Näille lapsille on tärkeää tarjota avoin, tutkimukseen perustuva ympäristö, joka perustuu lasten etuihin ja kiinnostuksen kohteisiin. Tutkimukset osoittavat myös oppimisympäristöjen vaikutuksen lasten osallistumiseen. Kasvattajien onkin tärkeää tarkastella oppimisympäristöjä paremmin, jotta voidaan tunnistaa ympäristötekijät, jotka vaikuttavat lasten osallistumiseen. (Golos ym. 2022.)

Leikki

Varhaislapsuuden aikana leikki on luonnollinen konteksti, jossa kaikki lapset oppivat ja laajentavat kielellisiä ja sosiaalisia taitojaan. Tutkimukset ovat osoittaneet, että esimerkiksi autististen lasten sosiaalisen viestinnän interventiot voidaan tehokkaasti upottaa leikkitoimintaan. Tulokset tukevat sitä, että autistiset lapset voivat lisätä kieltä ja sosiaalisia taitoja, kun interventiota tarjotaan pelien aikana, joihin sisältyi lapsen valinta. Jäsennellyjen pelien merkitykset korostuvat myös sosiaalisen viestinnän kehityksen kannalta. (Ziegler & Morrier 2021.) Myös ADHD-lasten on todettu hyötyvän leikin käytöstä varhaiskasvatuksen arjessa. Oppimiseen kehotetaankin hyödyntämään lasten luonnollista leikkihalua. ADHD-lasten kiinnostuksen kohteiden käyttö voi olla hyödyllistä heidän oppimisensa tukemisessa. (Miklas ym. 2021.)

Muutamassa tutkimuksessa painotettiin aikuisten ohjaamaa leikkiä ja pienryhmätoimintaa nepsy-lasten kommunikoinnin ja sosiaalisten taitojen parantamiseksi. Erityisten sosiaalisen viestinnän taitojen opettaminen autismikirjon lapsille ja heidän ryhmäläisilleen yhdessä aikuisen ohjaamassa ryhmäpelissä luo enemmän mahdollisuuksia luonnolliseen palautteeseen ja sosiaaliseen vahvistamiseen. Autismikirjon lapset hyötyvät myös erilaisista vuorottelu- ja valintaleikeistä muiden ryhmäläisten kanssa. (Kamps ym. 2015.)

Tukimenetelmät ja niiden käyttö

Kampsin ja kumppaneiden (2015) tutkimuksen mukaan vertaisryhmien ja -verkostojen välitteisten interventiomenetelmien käyttö hyödyttävät autismikirjon lapsia sekä muita ikätovereita. Vertaisryhmien käytön avulla lasten aloitteet ja sosiaalisen vuorovaikutuksen kesto lisääntyivät. Tämä myös vähensi autismikirjolla olevien lasten eriytymistä sekä paransi heidän kielellistä kehitystään.

Sainaton ja kumppaneiden (2015) tutkimus korosti suunniteltua koko päivän ohjelman luomista, joka pyrkii osallistamaan lapset kaikkiin toimintoihin. Päivittäiset toiminnot ja tehtävät myös tulisi suunnitella vastaamaan lasten yksilöllisiä tarpeita. Erilaisia materiaaleja, kuten kommunikaatiovälineitä tulisi käyttää tukemaan nepsy-lasten onnistumisia. Aikuisten ohjaamalla pienryhmätoiminnalla on myös paljon hyötyjä nepsy-lapsille. Pienryhmätoiminnan avulla esimerkiksi aistien ylikuormitus vähenee huomattavasti. (Pesonen ym. 2023.)

Autismikirjon lapset tarvitsevat paljon enemmän apua ja tukea esimerkiksi itsehoitotoimenpiteissä, kuten käsien pesussa. Näiden toimintojen suorittamisen vaikeus voi johtua motivaation puutteesta, ymmärryksen puutteesta tai aistinvaraisen käsittelyn vaikeuksista. Autismikirjon lasten tukemiseen hyödynnetäänkin erilaisia tukimenetelmiä, kuten visuaaliset- ja viestinnän tuet. Tukena voivat olla erilaiset kuvat, kyltit, tukiviittomat ja kommunikaattorit. Näiden tukien käyttö koko lapsiryhmässä on tärkeää, jotta neurotyypilliset lapsetkin oppivat ne ja voivat niiden avulla kommunikoida nepsy-lasten kanssa. Nepsy-lasten havainnointi on hyödyllistä eri tukimenetelmien suunnittelussa. Lasten tapoihin ja käytökseen tutustuminen on suunnittelun kannalta myös tärkeää. Monet tutkimukset osoittavat lapsen vahvuuksien käytön, tavoitteiden asettamisen lapsen kykyjen mukaan sekä vahvuuksien avulla oppimisen olevan

hyödyllistä. Lapselle kannattaa myös tarjota uusia menetelmiä kokeiltavaksi. Kasvattajan tulee kohdata lapsi tasa-arvoisesti ja herkästi, sekä olla läsnä. (Pesonen ym. 2023; Äikäs ym. 2022; Golos ym. 2022. & Dynia ym. 2020.)

ADHD-lapset hyötyvät erilaisista vaihtoehdoista, jotka auttavat heitä oppimaan tehokkaammin, kuten erilaiset istumavaihtoehdot (esim. heiluva tyyny, tuolilla istuminen, mattoaukio), rauhoittavat tilat, melua vaimentavat kuulokkeet, visuaaliset aikataulut, palkinnot ja fidget-lelut. Nämä eri vaihtoehdot tarjoavat myös lapsille valinnanvaraa, mikä voi olla erityisen tärkeää ADHD-lapsille. Ennakoivat tauot ja varoitukset ennen siirtymäaikaa voivat myös olla välttämättömiä ADHD-lasten menestykselle. ADHD-lapsille on hyödyllistä tehtävien keskon rajoittaminen, pidempien tehtävien jakaminen pienempiin osiin, aikuisen ohjaus sekä tehtävien ohjeiden selvyys. Sopivaa käytöstä tulee myös vahvistaa esimerkiksi palkitsemishjelmalla. (Singh & Squires 2014.) Näyttöön perustuvat tukimenetelmät voivatkin parantaa nepsy-lasten arkea, jos niitä käytetään tehokkaasti. Vakiintuneet tukiratkaisut auttavat myös lasta kehittämään viestintää, vuorovaikutusta ja jokapäiväisiä rutiineja. (Dynia ym. 2020.)

6.2 Nepsy-lasten osallisuuden vahvistaminen

Vuorovaikutussuhteet

Lapsen vuorovaikutussuhteet ja niiden laatu vaikuttaa paljon osallisuuden kokemiseen. Kun halutaan parantaa nepsy-lasten sosiaalista osallisuutta, tulee kasvattajien kartoittaa sosiaalisen osallisuuden esteet varhaiskasvatuksessa nepsy-lasten osalta. Nepsy-lapsilla on todettu olevan suurempi riski alhaiselle osallistumiselle, minkä vuoksi esimerkiksi erilaisten taitojen kehittämismahdollisuudet ovat vähäisemmät. Varsinkin sosiaalisen osallistumisen rajoitukset johtuvat viestintätaitojen ja aistien säätelyn haasteista. ADHD-lapsilla on myös todettu olevan haasteita kehittää sosiaalisia taitoja ja -suhteita. Jotta sosiaalista osallisuutta voidaan edistää, tulee valittujen tukikäytäntöjen olla tietoisia, näkyviä ja tietoon perustuvia. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee myös panostaa aikaa valittujen menetelmien käyttöön sekä myönteisten suhteiden kehittämiseen päiväkodin ympäristössä. Vuorovaikutussuhteiden kehittämisen kannalta on tärkeää, että kasvattajat viettävät aikaa nepsy-lasten kanssa ja ovat heille läsnä. (Olsen 2019; Miklas ym. 2021 & Golos ym. 2022.)

Lasten vuorovaikutussuhteiden kehittämisen kannalta on hyödyllistä osallistaa lapset kaikkeen päiväkodin ja lapsiryhmän toimintaan. Täyttä ryhmän jäsenyyttä tulisi myös kannustaa, varsinkin nepsy-lapsilla. Henkilökunnan tulee sitoutua vahvistamaan nepsy-lasten ja muiden lapsiryhmän lasten välisiä vuorovaikutussuhteita. Kasvattajien tulisi olla valmiita harjoittelemaan vaihtoehtoisia kommunikaation tapoja, jos aiemmat eivät ole toimineet halutulla tavalla. Vuorovaikutusta lasten sekä kasvattajien välillä voidaan parantaa esimerkiksi kommunikaatiovälineiden, tukikuvien tai viittomien avulla. Tähän auttaa myös ympäristön suunnittelu vahvistamaan sosiaalista vuorovaikutusta. Lapsen vuorovaikutustaitoja kannattaa harjoitella eri tilanteissa osana päivittäisiä rutiineja. Lasten omat aloitteet tulee myös ottaa huomioon, ja ne ovat tärkeitä. Jos lapsella on haasteita kommunikoida, hän turvautuu usein haastavaan käytökseen, ja osallisuuden mahdollisuudet vähenevät. (Sainato ym. 2015; Äikäs ym. 2022 & Dynia ym. 2020.)

Henkilöstön haasteet

Pesosen ja kumppaneiden (2023) tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että yhteenkuuluvuuden tukeminen liittyy ammattimaisuuteen, joka koostuu vakiintuneista tukiratkaisuista sekä halusta ja uteliaisuudesta ymmärtää autistisen lapsen maailmaa, ja että näiden kahden elementin tulee olla läsnä ja tasapainossa lapsen kuulumista tuettaessa. Tämän takia kaikkien ammattilaisten on hyväksyttävä monimuotoisuus ja ymmärrettävä oma roolinsa yhteenkuuluvuuden luomisessa. Tällainen kulttuuri luo perustan yksilöllisille tukitoimille, kuten sosiaalisen vuorovaikutuksen pienryhmä- tai yksilöopetukselle. Tällaisen varhaiskasvatusympäristön kehittäminen vaatii kuitenkin osaamista, sitoutumista ja systemaattista työtä yhteisönä. Lisäksi ammattilaisten rajallinen halu ymmärtää lasta ainutlaatuisena yksilönä, voi johtaa kuulumisen tukemiselle epäedulliseen pedagogiseen työhön. Yhtenä haasteena voidaan nähdä myös varhaiskasvatuksen ammattilaisten tapa tukea vain yhtä "oikeaa" tapaa kuulua "yhdenlaisiin" neurotyypillisiin lapsuuden ryhmiin, joka ei ota huomioon autistisen lapsen yhteenkuuluvuuden tarpeita, mikä voi puolestaan saada hänet tuntemaan itsensä ulkopuoliseksi. Kun ammattilaisten tulkinnat perustuvat stereotyyppioihin, erilaiset vivahteet ja vuorovaikutustavat jäävät usein tunnistamatta.

Monessa tutkimuksessa tulikin esille henkilökunnan tiedon ja koulutuksen puutteen vaikutus nepsy-lasten osallisuuden vahvistamiseen. Tämän haasteen parantamiseksi kehoitettiin erilaisia koulutuksia ja tiedon lisäämistä nepsy-lasten kanssa työskenteleville. Yhteistyön lisääminen ja sen parantaminen oli myös tärkeää. Yhteistyötä tulisi tehostaa esimerkiksi lasten huoltajien, erityisopettajien ja erilaisten terapeuttien, kuten puhe- ja toimintaterapeuttien kanssa. (Olsen 2019; Jellinek ym. 2022. & Sainato ym. 2015.)

Aikuisen ohjaus

Aikuiset tukevat lapsen osallistumista ryhmään paitsi tukemalla lapsen osallistumista toimintaan ja yhteiseen leikkiin, myös ohjaamalla muita lapsia vuorovaikutukseen sanattoman lapsen kanssa. Aikuisten ohjattu toiminta, kuten ohjatut tuokiot ja leikki, tukevat nepsy-lasten kommunikoinnin kehittymistä. Myös aikuisten ohjaama pienryhmätoiminta mahdollistaa nepsy-lasten paremman osallistumisen ja sosiaalisten taitojen kehittymisen. Nepsy-lapset tarvitsevat aikuisen ohjausta päivittäisissä toimissa sekä esimerkiksi muiden kanssa kommunikoimisessa. Siksi aikuisen ohjaus ja tuki on todella tärkeää. (Pesonen ym. 2023 & Kamps ym. 2015.)

7 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastellaan kirjallisuuskatsauksen tuloksia, tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta sekä tutkimuksen tulosten pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä.

7.1 Tulosten tarkastelu

Kirjallisuuskatsauksen tuloksissa nousi esille monia eri keinoja, joilla voidaan tukea nepsy-lapsia varhaiskasvatuksessa sekä vahvistaa heidän osallisuuttaan. Yhtenä tärkeänä ulottuvuutena suurimmassa osassa tutkimuksista mainittiin varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön kehittäminen. Tutkimuksissa osoitettiin, että poikkiammatillinen yhteistyö vaikuttaa merkittävästi tuen toteutuksen onnistumiseen. Tuloksista tulee ilmi myös se, että ihanteellisen tuen toteutus vaatii yhteistyötä ja tukiverkkojen laajentamista. Pihlajan ja Viitalan (2022) mukaan tuen tulee perustua yhteiseen sitoutumiseen, mikä tukee myös yhteistyön tärkeyttä. Yhteistyön kehittäminen kattoi myös huoltajien kanssa

tehdyn yhteistyön parantamisen. Tämä yhteistyön kehittämisen tarve tuli osittain yllätyksenä, sillä olen ollut itse siinä uskossa, että varhaiskasvatuksessa tapahtuva yhteistyö on riittävää.

Tutkimuksen tulokset viittaavat vahvasti selkeään päivärytmin luomisen tärkeyteen, varsinkin autismikirjon lapsilla. Tuloksista selvisi, että toistuvat päivittäiset rutiinit hyödyttävät nepsy-lapsia sekä koko lapsiryhmää. Henkilökunnan yhteisten lähestymistapojen sekä tiedon kehittäminen koettiin tärkeäksi tuen toteuttamisen kannalta. Tämän lisäksi tiedon puute ja koulutuksen lisäämisen tarve nousivat vahvasti esille. Opinnäytetyön tietoperusta tukee myös tätä löydöstä, sillä Oksanen ja Sollasvaara (2019) kuvailevat kuinka kasvattajien ymmärryksen puute voi johtaa siihen, että nepsy-lasten käytöstä pidetään vain haastavana eikä ymmärretä mistä käytös johtuu. Tämä luo haasteita lapsen arkeen varhaiskasvatuksessa. Näistä haasteista olin jo osittain tietoinen omien kokemusten pohjalta, ja koen varsinkin koulutuksen lisäämisen tulosten tapaan erittäin tärkeäksi.

Oppimisympäristön muokkauksilla voidaan tukea nepsy-lapsia monin tavoin. Aiemman tiedon mukaan monille nepsy-lapsille esimerkiksi korkea aistiärsykeiden määrä tuottaa haasteita, (Oksanen & Sollasvaara 2019) ja oppimisympäristöjen muokkauksella niitä voitaisiin vähentää. Tuloksista voi huomata miten oppimisympäristöt auttavat nepsy-lapsia esimerkiksi tuntemaan turvallisuutta, oppimaan ja olemaan sosiaalisessa kanssakäymisessä muiden kanssa. Opinnäytetyön tietoperustassa käsitelty inklusiivinen varhaiskasvatus on keskittynyt myös oppimisympäristöjen muokkaukseen kaikille lapsille sopivaksi. Inklusiivisessa varhaiskasvatuksessa pyritäänkin poistamaan esimerkiksi erilaisuutta aiheuttavat tekijät ympäristöstä. (Pihlaja & Viitala 2022.)

Leikin ja ohjatun leikin hyödyt nepsy-lasten tukemiseen tulevat myös ilmi tutkimuksen tuloksista. Leikin avulla voidaan kehittää nepsy-lasten kieltä, kommunikointia ja sosiaalisia taitoja. Pihlaja ja Viitala (2022) kuvaavat kuinka nepsy-lapsilla on sosiaalisemotionaalisia vaikeuksia, jotka vaikuttavat heidän vuorovaikutussuhteisiinsa. Myös puheen ja kielen kehityksessä on usein ongelmia, ja ne voivat vaikuttaa nepsy-lasten kykyyn muodostaa sosiaalisia suhteita. Tutkimuksesta saadut tulokset leikin hyödyistä antavat työkaluja näiden ongelmien kehittämiseen. Tuloksista nousi esille myös monia tuen menetelmiä,

jotka ovat hyödyllisiä nepsy-lasten tukemisessa. Tärkeimpänä on menetelmien yksilöllinen suunnittelu vastaamaan lapsen tarpeita. Lasten erilaisten tarpeiden huomiointi on todella tärkeää, sillä jokaisen häiriön ja lapsen oireet sekä häiriön vaikutukset lapsen kehitykseen ja oppimiseen ovat yksilölliset (Matilainen & Hewitt 2024).

Viimeisimpänä tulokset osoittavat kuinka nepsy-lapsien osallisuutta voidaan tukea varhaiskasvatuksessa. Aiemman tiedon mukaan varsinkin autismikirjon lapset ovat suuressa vaarassa jäädä osallisuuden ulkopuolelle (Pesonen ym. 2023). On myös havaittu, että osallisuus edistää lapsen hyvinvointia, kehitystä ja oppimista, minkä vuoksi sen lisääminen on tärkeää. (Opetushallitus 2022). Vuorovaikutussuhteiden kehittäminen on tulosten mukaan tärkeä ulottuvuus näiden lasten osallisuuden vahvistamisessa. Tuloksista selvisi myös henkilöstöön liittyvät haasteet osallisuuden toteutumisen kannalta. Tärkeimpiä haasteita olivat lasten ja heidän tapojensa ymmärryksen puute, osaamisen puute ja vakiintuneet tavat toimia. Aikuisen ohjauksella todettiin olevan myös tärkeä rooli osallisuuden toteutumisessa.

7.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusta tehdessä on pidettävä mielessä hyvän tieteellisen käytännön periaatteiden noudattaminen. Tutkimuksen teossa tulee noudattaa rehellisyyttä, luotettavuutta ja vastuunkantoa. Näitä toimintatapoja noudatetaan koko tutkimuksen ajan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11.) Opinnäytetyö on tehty edellä mainittujen käytäntöjen mukaisesti.

Opinnäytetyössä käytettiin kahta tutkimuskysymystä, joiden avulla haettiin tutkimusaineistoa. Tutkimuskysymykset ja niihin liittyvät hakusanat auttoivat löytämään tutkimukselle relevantin aineiston. Tosin käytetyillä hakusanoilla löytyi niin paljon aineistoa, että on mahdotonta sanoa, jäikö jotkut hyödylliset tutkimukset opinnäytetyön ulkopuolelle. Aineiston julkaisuajankohta rajattiin eri tietokannoista vuosien 2014–2024 välille, mikä varmisti tutkimusten ajankohtaisuuden. Kaikki opinnäytetyöhön valitut tutkimukset olivat vertaisarvioituja tutkimuksia ja artikkeleita. Tällä varmistettiin niiden luotettavuus sekä asianmukaisuus. Tutkimuksia arvioitiin myös kriittisesti, jotta aineisto olisi mahdollisimman

hyvin sidoksissa tutkimuskysymyksiin. Tutkimukset analysoitiin huolellisesti sisältöanalyysin avulla.

Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää sen, että tutkimuksen tekijän tulee toimia rehellisesti ja vilpittömästi toisia tutkijoita kohtaan. Tähän liittyy esimerkiksi toisten tutkijoiden huomioon ottaminen tarkoilla lähdeviitteillä. On myös tärkeää esittää toisten tutkijoiden tulokset oikeassa valossa. (Vilka 2021.) Lähdeviitteet on merkitty asianmukaisesti koko opinnäytetyön kirjoituksen ajan, jotta lukija voi löytää helposti työssä käytetyt lähteet ja alkuperäiset kirjoittajat saavat kunnian omista teoksistaan.

Läpinäkyvyys ja selkeys ovat kirjallisuuskatsauksissa tärkeimpiä tavoitteita. Muistiinpanot ovatkin yksi tämän kriittisen tavoitteen olennainen apuväline. Muistiinpanojen avulla luodaan käsitteellinen kehys kirjallisuuskatsaukselle. Tutkimuksia analysoitaessa onkin tärkeää tehdä itselleen niistä kattavia muistiinpanoja liittyen siihen mitä aiheesta ymmärrettiin ja miten se ymmärrettiin. (Vilka 2023.) Opinnäytetyön aineiston analysointiin käytettiin apuvälineenä tarkkojen muistiinpanojen tekoa, mikä auttoi löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiin. Kirjallisuuskatsauksissa eettinen toiminta saavutetaan laadunarvioinnin, luotettavuuden ja työskentelyn läpinäkyvyyden avulla. Rehellisen raportoinnin avulla tutkija ei piilotele katsauksen pulmia vaan tuo ne esille arvioinnissa. (Vilka 2023.) Opinnäytetyö on toteutettu kaikki edellä mainitut asiat huomioon ottaen.

Opinnäytetyön luotettavuutta heikentää se, että tekijöitä on yksi. Tutkimuksen tekijän kokemattomuus tutkimusten tekoon on myös heikentävä tekijä. Sisäänotto- ja poissulkukriteerien noudattaminen taas lisää luotettavuutta. Opinnäytetyö myös julkaistaan internetissä, ja on näin ollen julkisesti saatavilla.

7.3 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten nepsy-lapsia voidaan tukea varhaiskasvatuksessa. Tärkeimmiksi keinoiksi tukea nepsy-lapsia nousi varhaiskasvatuksessa tehtävän yhteistyön kehittäminen, päivärytmin tärkeys, henkilökunnan toiminta, oppimisympäristön vaikutus, leikin merkitys ja erilaiset

tukimenetelmät ja niiden käyttö. Nepsy-lasten osallisuuden tukemisen kannalta tärkeimpiä aiheita olivat vuorovaikutussuhteet ja niiden kehittäminen, henkilöstön haasteet ja niiden vaikutus osallisuuden toteutumiseen sekä aikuisen ohjauksen tärkeys.

Tulosten perusteella voidaankin todeta, että nepsy-lasten tukeminen vaatii monia eri keinoja ja menetelmiä, sekä ammattilaisten yhteistyötä. Kirjallisuuskatsaus myös antaa tärkeää tietoa siitä, miten nämä eri tukikeinot vaikuttavat nepsy-lasten kehitykseen, oppimiseen sekä osallisuuden toteutumiseen. Kaikkien näiden ulottuvuuksien toteutuminen on erittäin tärkeää nepsy-lasten hyvinvoinnille.

Kirjallisuuskatsauksen hakujen perusteella näyttäisi siltä, että aihetta on tutkittu paljon kansainvälisesti, mutta Suomessa tutkimukset ovat vähäisempiä. Hakua tehdessä huomasin myös, että aihetta oli tutkittu paljon enemmän kouluikäisten lasten osalta, kuin varhaiskasvatusilmapiirissä. Tämä voi johtua esimerkiksi häiriöiden myöhäisemmästä diagnosoinnista, jolloin varhaiskasvatusikäisillä lapsilla ei vielä ole selkeitä diagnooseja. Kirjallisuuskatsaukseen olisikin saanut todennäköisesti vielä tarkempaa tietoa, jos olisin hyväksynyt siihen myös kouluikäisiin lapsiin liittyvät tutkimukset. Halusin kuitenkin keskittää tämän katsauksen pelkästään varhaiskasvatukseen.

7.4 Jatkotutkimus- ja kehittämismahdollisuudet

Tämän kirjallisuuskatsauksen pohjalta nousi esiin pari mahdollista jatkotutkimus- ja kehittämismahdollisuusaihetta. Ensimmäisenä olisi hyödyllistä tutkia vielä enemmän nepsy-lapsia varhaiskasvatuksessa, ja tarkentaa heidän tukemisensa keinoja, varsinkin Suomessa. Tähän liittyen jatkotutkimuksena olisi tärkeää tutkia näiden tukimenetelmien ja -keinojen käytön toimivuutta sekä esimerkiksi niiden soveltamista eri lapsiryhmissä.

Aineiston pohjalta nousi esille myös yhdeksi jatkotutkimuksen aiheeksi varhaiskasvatuksen henkilöstön lisäkoulutuksen ja osaamisen kehittämisen tarpeet, ja miten niitä voitaisiin lähteä kehittämään. Jatkotutkimuksessa voitaisiin myös selvittää, onko henkilökunnalla tarve juuri osaamisen kehittämiseksi vai uusien toimintamallien sekä asenteiden luomiselle, jotka voisivat vahvistaa

kasvattajien roolia nepsy-lasten tukemisessa. Myös varhaiskasvatuksen resurssien puutteen sekä yhteistyön heikkouden yhteyttä nepsy-lasten tukemiseen voitaisiin tutkia enemmän.

LÄHTEET

Autismiliitto. 2023. Neurokehitykselliset häiriöt. WWW-dokumentti. Päivitetty 5.5.2023. Saatavissa: <https://autismiliitto.fi/autismi/erilaista-autismia/neuro-psykiatriset-hairiot/> [viitattu 28.4.2024].

Dynia, J., Walton, K., Brock, M. & Tiede, G. 2020. Early childhood special education teachers' use of evidence-based practices with children with autism spectrum disorder. *Research in Autism Spectrum Disorders* 77. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.sciencedirect-com.ezproxy.xamk.fi/science/article/pii/S1750946720300969> [viitattu 31.12.2024].

Golos, A., Ben-Zur, H. & Chapani, S. 2022. Participation in preschool activities of children with autistic spectrum disorder and comparison to typically developing children. *Research in Developmental Disabilities* 127. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.sciencedirect-com.ezproxy.xamk.fi/science/article/pii/S0891422222000828> [viitattu 31.12.2024].

Grabrucker, A. Autism spectrum disorders. 2021. Australia: Exon Publications. E-kirja. Saatavissa: https://kaakkuri.finna.fi/Record/nelli29_mamk.5400000000050632?sid=4907648817 [viitattu 20.12.2024].

Jellinek, E., Keller-Margulis, M., Mire, S. & Fan, W. 2022. Pre-service Teachers' Perspectives on Transition to Kindergarten Practices for Autistic Children. *Early Childhood Education Journal* 51, 1205–1214. Verkkolehti. Saatavissa: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s10643-022-01367-6.pdf> [viitattu 30.12.2024].

Kamps, D., Thiemann-Bourque, K., Heitzman-Powell, L., Schwartz, I., Rosenberg, N., Mason, R. & Cox, S. 2015. A Comprehensive Peer Network Intervention to Improve Social Communication of Children with Autism Spectrum Disorders: A Randomized Trial in Kindergarten and First Grade. *Journal of autism and developmental disorders*. Verkkolehti. Saatavissa: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10803-014-2340-2> [viitattu 31.12.2024].

Kouvola kaupunki. 2024. Varhaiskasvatus – päivähoito. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kouvola.fi/kasvu-ja-oppiminen/paivahoito-ja-varhaiskasvatus/> [viitattu 17.11.2024].

Kouvola varhaiskasvatussuunnitelma. 2024. Kouvola kaupunki. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kouvola.fi/wp-content/uploads/2024/02/kouvolan-varhaiskasvatussuunnitelma-2024.pdf> [viitattu 17.11.2024].

Laki varhaiskasvatuslain muuttamisesta 16.12.2021/1183.

Matilainen, M. & Hewitt, S. 2024. Neurokirjon lapsi varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: Santalahti-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.231657?sid=4907649705> [viitattu 3.12.2024].

Miklas, E., Jaber, L. & Starr, E. 2021. The Perceived Effectiveness of Full-Day Kindergarten for Children with ADHD. *Canadian Journal of School Psychology* 36. Verkkolehti. Saatavissa: <https://journals-sagepub-com.ezproxy.xamk.fi/doi/full/10.1177/08295735211031435> [viitattu 30.12.2024].

Oksanen, J. & Sollaavaara, R. 2019. Esteille hyvästit! Opas autismikirjon sekä adhd- ja Tourette-oireisten lasten kasvattajille. Autismisäätiö 2019.

Olsen, K. 2019. Mapping Inclusion of a Child with Autism in a Mainstream Kindergarten: How Can We Move towards More Inclusive Practices? *International journal of inclusive education* 23, 624. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13603116.2018.1441914> [viitattu 30.12.2024].

Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelmien-perusteet> [viitattu 10.5.2022].

Pesonen, H., Äikäs, A., Viljamaa, E., Heiskanen, N., Syrjämäki, M. & Kärnä, E. 2023. Professionals' stories of supporting belonging for autistic children in Finnish early childhood education and care. *Contemporary Issues in Early Childhood*. Verkkolehti. Saatavissa: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/14639491231212943> [viitattu 30.12.2024].

Pihlaja, P. & Viitala, R. 2022. Varhaiserityiskasvatus. Jyväskylä: PS-Kustannus. 3. uudistettu painos. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.229227?sid=4918168239> [viitattu 3.5.2024].

Puustjärvi, A. 2022. Teoksessa Savikuja, T. & Puustjärvi, A. (toim.) Nepsy-opas: tukea neuropsykiatrisiin haasteisiin. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.228810?sid=4918167945> [viitattu 28.4.2024].

Sainato, D., Morrison, R. Jung, S., Axe, J. & Nixon, P. 2015. A Comprehensive Inclusion Program for Kindergarten Children With Autism Spectrum Disorder. *Journal of Early Intervention* 37. Verkkolehti. Saatavissa: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1053815115613836> [viitattu 31.12.2024].

Sandberg, E. 2021. Pedagoginen tuki. Jyväskylä: PS-kustannus.

Siller, M., Morgan, L., Wedderburn, Q., Fuhrmeister, S. & Rudrabhatla, A. 2021. Inclusive Early Childhood Education for Children With and Without Autism: Progress, Barriers, and Future Directions. *Frontiers in Psychiatry* 12. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.frontiersin.org/journals/psychiatry/articles/10.3389/fpsy.2021.754648/full> [viitattu 31.12.2024].

Singh, A. & Squires, J. 2014. ADHD in Preschool: Approaches and Teacher Training. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.researchgate.net/pro->

file/Ajay-Singh-66/publication/258052592_ADHD_in_Preschool_Approaches_and_Teacher_Training/links/5e3706ae458515072d7a040c/ADHD-in-Preschool-Approaches-and-Teacher-Training.pdf [viitattu 31.12.2024].

Socada, L. 9.3.2020. Autismikirjon häiriöt. Lääkärikirja Duodecim. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00355> [viitattu 28.4.2024].

Tolonen, A. 2020. Anu Laurilan lapsi jäi päiväkodissa ilman apua ja seuraukset ovat kalliit: On tuurista kiinni, saavatko lapset tarpeeksi tukea varhaiskasvatuksessa. Yle. Verkko uutinen. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11182442> [viitattu 27.04.2024].

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf [viitattu 3.1.2025].

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.

Vilka, H. 2023. Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina. Helsinki: Art House Oy. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.229784?sid=4918167414> [viitattu 3.5.2024].

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.229784?sid=4907650209> [viitattu 3.1.2025].

Ziegler, S & Morrier, M. 2021. Increasing Social Interactions of Preschool Children With Autism Through Cooperative Outdoor Play. *The Journal of special education* 56. Verkkolehti. Saatavissa: <https://journals-sagepub.com.ezproxy.xamk.fi/doi/full/10.1177/00224669211032556> [viitattu 31.12.2024].

Äikäs, A., Pesonen, H., Heiskanen, N., Syrjämäki, M., Aavikko, L. & Viljamaa, E. 2022. Approaches to collaboration and support in early childhood education and care in Finland: professionals' narratives. *European journal of special needs education* 38, 528–542. Verkkootikkeli. Saatavissa: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/08856257.2022.2127081#abstract> [viitattu 30.12.2024].

Tutkimustaulukko

Tutkimuksen tekijät, vuosi ja nimi	Tutkimuksen tarkoitus	Osallistujat	Tutkimusmenetelmä	Keskeiset tulokset
Dynia, J., Walton, K., Brock, M. & Tiede, G. 2020. Early childhood special education teachers' use of evidence-based practices with children with autism spectrum disorder.	Tarkoituksena oli tutkia näyttöön perustuvien käytäntöjen käyttöä esikouluopettajien toimesta autististen lasten tukemisessa.	45 esikouluopettajaa.	Laadullinen tutkimus, tutkimus toteutettiin kyseilyillä.	Viestintä, sosiaaliset taidot ja haastava käyttäytyminen arvioitiin interventioiden tärkeimmiksi prioriteeteiksi. visuaaliset tuet, käyttäytymisstrategiat ja sosiaaliset kertomukset olivat tärkeimpiä käytäntöjä.
Golos, A., Ben-Zur, H. & Chapani, S. 2022. Participation in pre-school activities of children with autistic spectrum disorder and comparison to typically developing children.	Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata autismitikijon lasten osallistumismalleja verrattuna tyypillisesti kehittyviin lapsiin.	70 esikoulu-laista lasta.	Kvantitatiivinen, korrelatiivinen ja vertaileva tutkimus.	Autismikirjon lapset saivat alhaisemmat pisteet useimmilla ammattialueilla verrattuna muihin ikäisiinsä. Koulutusympäristön rakennetasot voivat vaikuttaa lasten osallistumiseen.

<p>Jellinek, E., Keller-Margulis, M., Mire, S. & Fan, W. 2022. Pre-service Teachers' Perspectives on Transition to Kindergarten Practices for Autistic Children.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia päiväkodin opettajien tietämystä autismitietämystä ja näiden lasten siirtymistä päiväkotiin.</p>	<p>71 esikouluopettajaa.</p>	<p>Laadullinen tutkimus, tutkimus toteutettiin kyselyn avulla.</p>	<p>Tulokset viittaavat tiedon puutteeseen ja merkittäviin eroihin autismia koskevassa tietämyksessä. Tulokset korostavat koulutusmahdollisuuksia.</p>
<p>Kamps, D., Thiemann-Bourque, K., Heitzman-Powell, L., Schwartz, I., Rosenberg, N., Mason, R. & Cox, S. 2015. A Comprehensive Peer Network Intervention to Improve Social Communication of Children with Autism Spectrum Disorders: A Randomized Trial in Kindergarten and First Grade.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia vertaisverkoston intervention vaikutuksia, jotka sisälsivät vertaissovittelua ja suoraan opetusta päiväkotij- ja ensimmäisen luokan lapsille, joilla on autismitietämystä.</p>	<p>95 autismitietämystä omaavaa lasta.</p>	<p>Laadullinen tutkimus. Lohkosatunnaistamismenettelyä ja interventioita käytettiin.</p>	<p>Hoitajakso-tiedot osoittivat merkittävää kasvua kokonaisviestinnässä lähtötasoon verrattuna. Hoitodossa olevilla lapsilla oli myös enemmän kasvua kielessä ja mukautuvassa viestinnässä.</p>

Miklas, E., Jaber, L. & Starr, E. 2021. The Perceived Effectiveness of Full-Day Kindergarten for Children with ADHD.	Leikkipohjaisen päiväkotiohjelman tehokkuuden tutkiminen ADHD-lapsilla.	9 varhaiskasvatuksen opettajaa.	Määrällinen tutkimus, puolistrukturoituja haastatteluja ja kyselylomaketta käytettiin.	Tuloksien pohjalta näyttää siltä, että opettajien positiivinen asenne ADHD-lapsiin auttaa luomaan onnistuneen oppimisympäristön ADHD-lapsille.
Olsen, K. 2019. Mapping Inclusion of a Child with Autism in a Mainstream Kindergarten: How Can We Move towards More Inclusive Practices?	Tutkimuksessa tunnistetaan ja pohditaan osallisuuden esteitä, joita autistiset lapset voivat kohdata päiväkodissa.	Yksi autistinen päiväkoti ikäinen poika.	Yksittäinen tapaustutkimus, kartoitustutkimus.	Tulokset osoittivat, että ennakoitavat puitteet ja opettajien tuki lisäsivät osallistumista.
Pesonen, H., Äikäs, A., Viljamaa, E., Heiskanen, N., Syrjämäki, M. & Kärnä, E. 2023. Professionals' stories of supporting belonging for autistic children in Finnish early childhood education and care.	Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten autististen lasten kuulumisen tukeminen näkyi suomalaisten varhaiskasvatuksen ammattilaisten tarinoissa.	104 osallistujaa, jotka olivat esikouluopettajia ja varhaiskasvatuksen opettajia.	Laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin empatiapohjaisten tarinoiden menetelmällä.	Tulokset viittaavat siihen, että yhteenkuuluvuuden tukeminen liittyy ammattimaaisuuteen, joka koostuu vakiintuneista tukeratkaistuista sekä halusta ja uteliaisuudesta ymmärtää autistisen lapsen maailmaa.

Liite 1/4

<p>Sainato, D., Morrison, R. Jung, S., Axe, J. & Nixon, P. 2015. A Comprehensive Inclusion Program for Kindergarten Children With Autism Spectrum Disorder.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoitus oli tutkia osallistavan lastentarhaohjelman mallin vaikutuksia autismikirjon lapsille.</p>	<p>62 osallistujaa, jotka olivat autistisia lapsia sekä neurotyypillisiä lapsia.</p>	<p>Empiirisesti validoitu kattava interventio ohjelma. Standardoituja kognitiivisten, kielellisten ja mukautuvien käyttäytymistaitojen testejä käytettiin osallistavassa ja vertailuryhmässä.</p>	<p>Intervention jälkeen osallistavalla ryhmällä oli korkeammat keskimääräiset standardipisteet kaikilla taitoalueilla.</p>
<p>Siller, M., Morgan, L., Wedderburn, Q., Fuhrmeister, S. & Rudrabhatla, A. 2021. Inclusive Early Childhood Education for Children With and Without Autism: Progress, Barriers, and Future Directions.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää osallistavan varhaiskasvatuksen ainutlaatuiset olosuhteet, esteet ja mahdollisuudet Yhdysvalloissa.</p>	<p>Yhdeksän johtavaa yliopistoon liittyvää, osallistavaa laboratorio- ja mallikouluohjelmaa pienille lapsille, joilla on autismi.</p>	<p>Määrällinen tutkimus.</p>	<p>Osallistavan varhaiskasvatuksen ohjelmat tarjoavat erinomaisen kontekstin oppimismahdollisuuksien luomiseen ja upottamiseen autismikirjon lapsille.</p>

<p>Singh, A. & Squires, J. 2014. ADHD in Pre-school: Approaches and Teacher Training.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli antaa yleiskatsaus ADHD-lasten ominaisuuksista, esiintyvyydestä, strategioista ja haasteista esikoulussa.</p>	<p>Ei tiedossa.</p>	<p>Valvottu kenttäkokeus ja käytännön havainnointi.</p>	<p>Esikouluopettajan rooli on tärkeä ADHD-lasten varhaisen kehityksen kannalta. Opettajat tulisi kouluttaa vastaamaan näiden lasten tarpeita.</p>
<p>Ziegler, S & Morrier, M. 2021. Increasing Social Interactions of Pre-school Children With Autism Through Cooperative Outdoor Play.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoitus oli tutkia kaveripelin vaikutuksia autismikirjon lasten ja heidän ikätovereidensa väliseen erilliseen sosiaaliseen tarjouskäytäytymiseen.</p>	<p>32 esikouluikäistä lasta, joilla osalla oli autismikirjon häiriö ja osalla ei. 15 esikouluopettajaa.</p>	<p>Laadullinen tutkimus. Havaintoja käytettiin.</p>	<p>Tutkimuksen tulokset osoittavat, että kun luonnolliseen mallinnukseen ja jäljitelmään keskittyvä interventio toteutetaan jäsennellään leikkiope-tussuunnitelmana, erilliset sosiaaliset tarjoukset autismikirjon lapsilta ikätovereilleen lisääntyvät.</p>

Liite 1/6

<p>Äikäs, A., Pesonen, H., Heiskanen, N., Syrjämäki, M., Aavikko, L. & Viljamaa, E. 2022. Approaches to collaboration and support in early childhood education and care in Finland: professionals' narratives.</p>	<p>Tutkimuksessa tarkasteltiin yhteistyön ja tuen lähestymistapoja ja käytäntöjä suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa.</p>	<p>104 osallistujaa, jotka olivat varhaiskasvatuksen ammattilaisia.</p>	<p>Laadullinen tutkimus, empatiapohjaisten tarinoiden menetelmä.</p>	<p>Tulokset viittaavat siihen, että tiimityötä ja ammattialojen välistä yhteistyötä tulisi tehostaa varhaiskasvatuksen esi- ja täydennyskoulutuksessa ja käytännöissä.</p>
--	---	---	--	--